चतुर्थमण्डलम् ।

सङ्कलितभाषाभ्यासः -४

१. गद्यांशं पठित्वा निर्दिष्टाः कृतीः कुरुत ।

क) अवबोधनम् ।

१) उचितं कारणं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत ।

शुकस्य श्लोकपठनेन राजा विस्मितः । यतः .....

प) शुकस्य उच्चारणम् अशुद्धम्, अस्पष्टम् ।

फ) शुकस्य उच्चारणं सुस्पष्टम्, स्वरः च मधुरः ।

२) कः कं वदति?

को दोषः, प्रवेश्यताम् ।

३) पूर्णवाक्येन उत्तरत ।

राज्ञः शूद्रकस्य राजधानी का?

४) नामस्थाने सर्वनाम प्रयुज्य वाक्यं पुनर्लिखत ।

नरपतेः पुरः निधाय पञ्जरम् उदघाटयत् ।

आसीत् राजा शूद्रको नाम । तस्य राज्ञः विदिशाभिधाना नगरी राजधान्यासीत्। एकदा प्रतिहारी राजानमब्रवीत्-देव, द्वारस्थिता काचित् कन्यका अन्येन केनचित् पुरुषेण सह पञ्जरस्थं शुकमादाय देवं विज्ञापयति, ''अहमिच्छामि देवदर्शनसुखमनुभवितुम्।'' एतदाकर्ण्य उपजातकुतूहलस्तु राजा, ''को दोषः, प्रवेश्यताम्'', इत्यादिदेश । तदा प्रतिहारी तां कुमारीं प्रावेशयत्। सा कन्यका राजानं प्रणनाम। स पुरुषस्तं विहङ्गममादाय किञ्चिदुपसृत्य राज्ञे न्यवेदयत्, ''देव, विदितसकलशास्त्रः सकलभूतलरत्नभूतः अयं वैशम्पायनो नाम शुकः। तदयमात्मीयः क्रियताम्।'' एवं नरपतेः पुरो निधाय पञ्जरमुदघाटयत् । उद्घाटिते स विहङ्गराजो राजानमुद्दिश्य राजस्तुतिपरमेकं श्लोकं पपाठ। राजा तं श्रुत्वा सञ्जातविस्मयः प्रधानममात्यं कुमारपालितमब्रवीत्, ''श्रुता भवद्भिरस्य विहङ्गमस्य स्पष्टता वर्णोच्चारणे, स्वरे च मधुरता? महदाश्चर्यम्! प्रायेण पक्षिणः पशवश्च भयाहारनिद्रासंज्ञामात्रवेदिनो भवन्ति। इदन्तु महच्चित्रम्।''

ख) पृथक्करणम् ।

घटनाक्रमानुसारेण वाक्यानि पुनर्लिखत ।

१) पुरुषेण पञ्जरस्य उद्घाटनम् ।

२) पुरुषद्वारा शुकविशेषतायाः कथनम् ।

३) शुकस्य श्लोकपठनम् ।

४) कन्यकायाः राजगृहं प्रति आगमनम् ।

२. अन्वयपूर्तिं कुरुत ।

कपोतश्च भयाद् गत्वा शिबेरङ्कमशिश्रियत् ।
मनुष्यवाचा श्येनोऽथ स तं राजानमब्रवीत् ।।

कपोतश्च ..... गत्वा ..... अङ्कम् अशिश्रियत् । अथ सः ..... मनुष्यवाचा तं ..... अब्रवीत् ।

३. माध्यमभाषया सरलार्थं लिखत ।

तथा च पूर्वं राजाभूत् तपस्वी करुणापरः ।
दाता धीरः शिबिर्नाम सर्वसत्त्वाभयप्रदः ।।१।।
तं वञ्चयितुमिन्द्रोऽथ कृत्वा श्येनवपुः स्वयम् ।
मायाकपोतवपुषं धर्ममन्वपतद् द्रुतम् ।।२।।

अथवा

श्येनो जगाद यद्येवमात्ममांसं प्रयच्छ मे ।
तथेति तत् प्रहृष्टः सन् स राजा प्रत्यपद्यत ।।

यथा यथा च मांसं स्वमुत्कृत्यारोपयन्नृपः ।
तथा तथा तुलायां स कपोतोऽभ्यधिकोऽभवत् ।।

४. ससंदर्भं स्पष्टीकुरुत ।

१) ते ह सदृशं वदन्तः, सदृशाः एव आसुः ।

२) ततः अपगतः दिव्यप्रभावः ।

लेखनकौशलम् ।

१. चित्रपटवर्णनम्।

अद्यतनीये आधुनिके युगे 'चित्रपट:' जनानां मनोरञ्जनस्य उत्तमं साधनं मन्यते । 'नाट्यशास्त्रम्' इति स्वग्रन्थे भरतमुनिना वर्णिता: रसा: भावा: च अधुना चित्रपटमाध्यमेन अपि अस्मान् आनन्दयन्ति । शृङ्गार:, हास्य:, रौद्र:, करुण:, वीर:, अद्भुत:, बीभत्स:, भयानक:, शान्त: च इति नव रसान् आधृत्य नैके चित्रपटप्रकारा: नैकासु भाषासु निर्मिता: भवन्ति । तेषु केचित् अस्माभि: वर्णनीया: ।

मार्गदर्शक: शब्दकोष: ।

चित्रग्राही (Camera इति आङ्ग्लभाषायाम्)/नट:/अभिनेता, नायक:/नायिका, नटी/अभिनेत्री, खलनायक:/खलनायिका, लेखक: , संवादा: , गीतानि, मनोरञ्जनम्, कथा, प्रारम्भ:, अन्त:, पराकोटि: (स्त्री)/उत्कर्षबिन्दु: (Climax इति आङ्ग्लभाषायाम्)/पार्श्वसङ्गीतम् ।

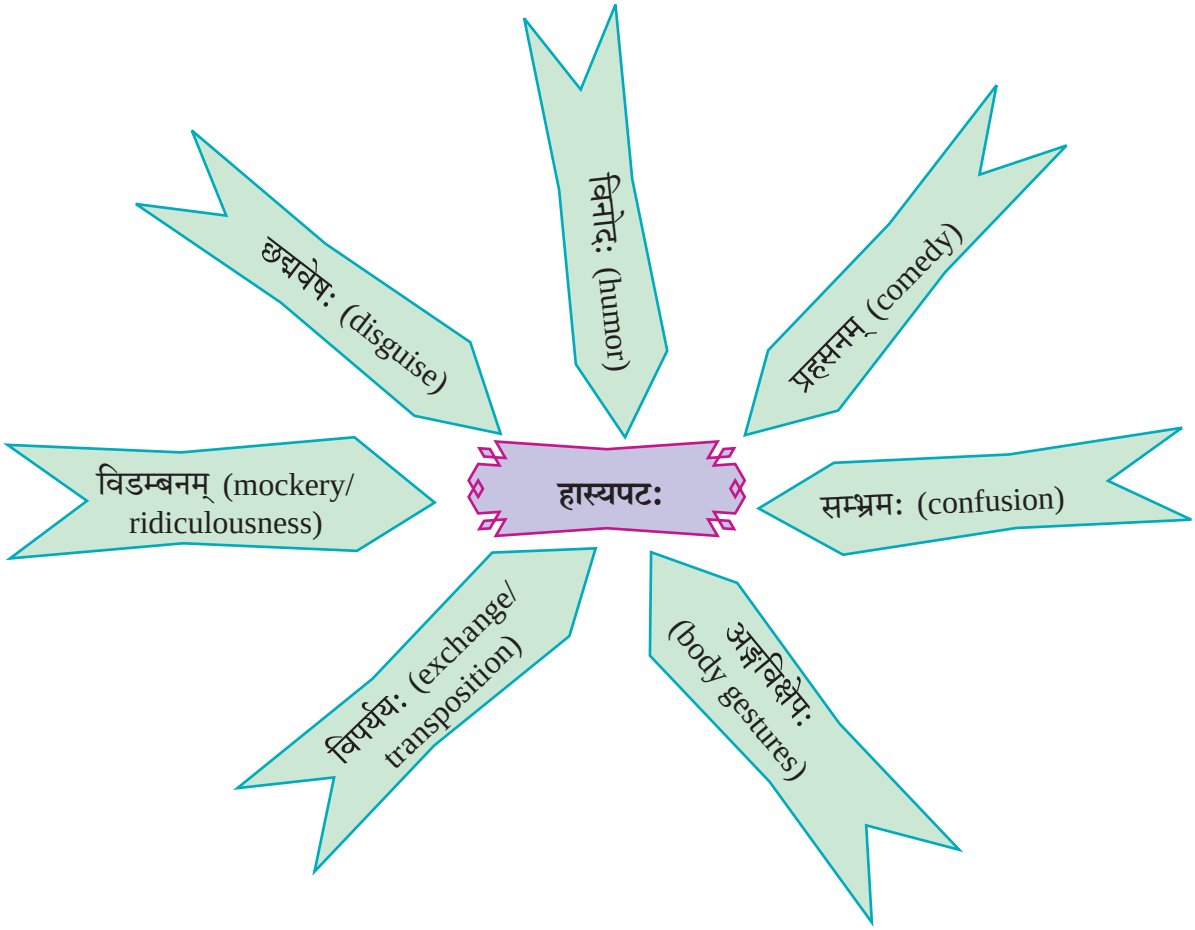

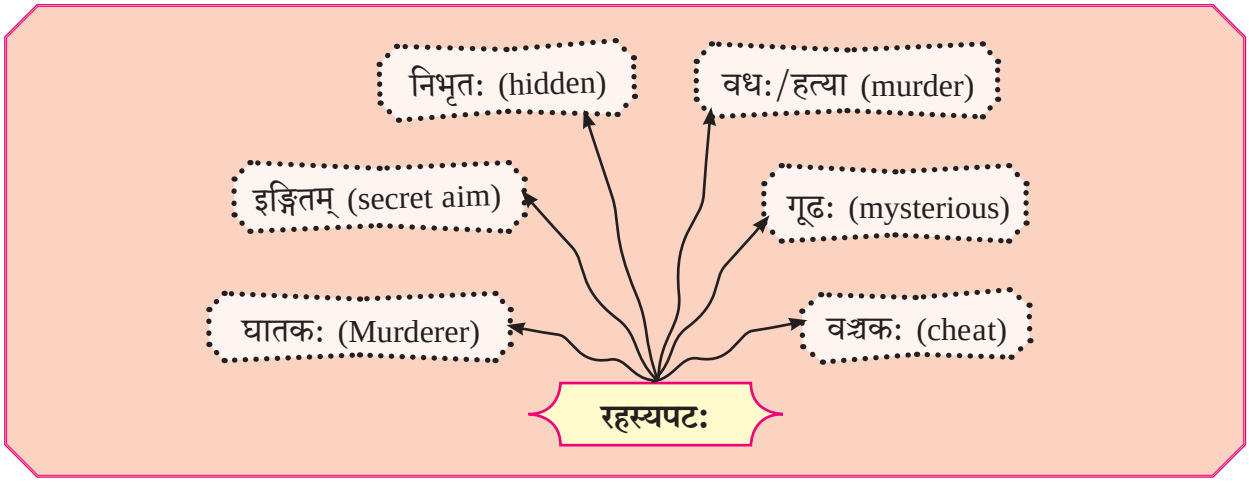

रहस्यपट: ।

प्रियरहस्यपटस्य नाम 'कहानी' इति । एतस्मिन् चित्रपटे विद्या-बालनमहोदया प्रमुखा नायिका वर्तते । नायिकाप्रधान: एव एष: चित्रपट: । गर्भवती नायिका स्वपते: अन्वेषणार्थं कोलकतानगरम् आगच्छति । सा नैकेषां सङ्कटानां प्रतिकारं करोति । प्रेक्षकाणां मनसि तस्या: कृते करुणा जायते । किन्तु अन्ते रहस्यभेद: भवति यत् सा तु नैव गर्भवती । सा जानाति यत् तस्या: पति: मृत: । तस्य घातकस्य अन्वेषणार्थम् एव सा छद्मवेषं धृत्वा अटति । सा दुर्गापूजासमये मार्गे स्वपते: घातकस्य वधं करोति । प्राय: सर्वेभ्य:/सर्वाभ्य: एतस्मिन् चित्रपटे विद्यामहोदयाया: अभिनय: अतीव रोचते ।

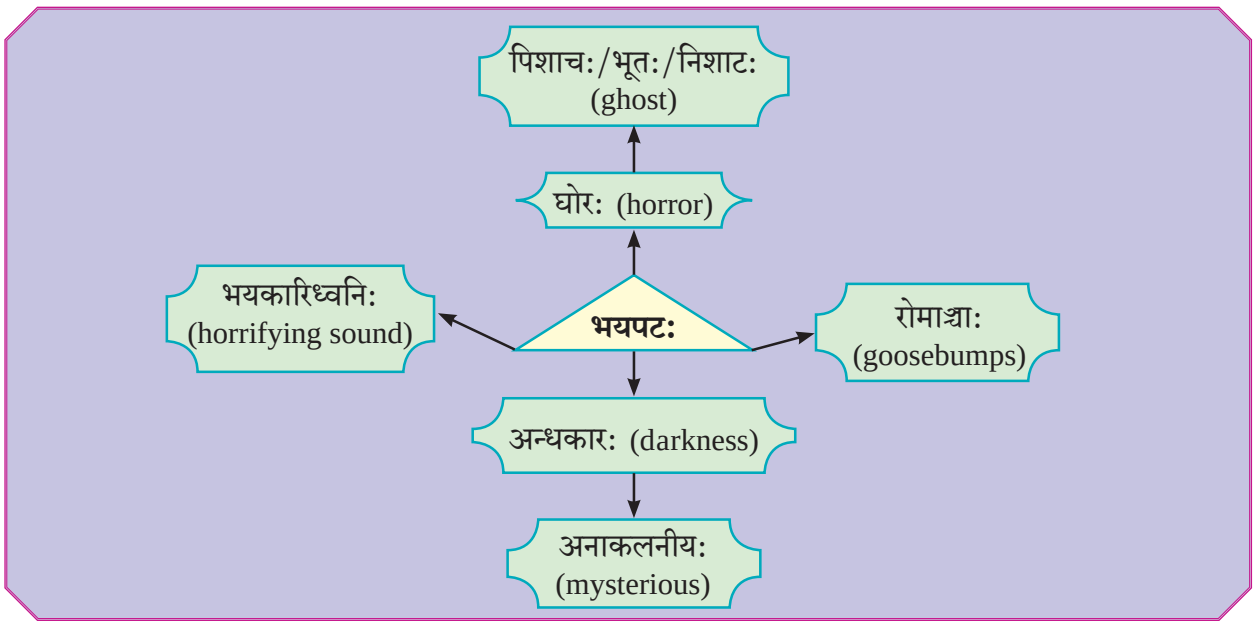

भयपट: ।

गतसप्ताहे एक: भयपट: दृष्ट: । तस्य नाम 'स्त्री' इति । एतस्मिन् चित्रपटे श्रद्धा कपूरमहोदया प्रमुखा नायिका। राजकुमार रावमहोदय: प्रमुख: अभिनेता च । एकस्मिन् ग्रामे 'स्त्री' इति एका निशाटा पूजासमये रात्रौ आगत्य पुरुषाणाम् अपहरणं करोति । एतस्मिन् समये पार्श्वे भयकारिध्वनि: जायते । तस्या: निवारणार्थं जना: द्वारे 'ओ स्त्री कल आना' इति वाक्यं लिखन्ति । अन्ते या चित्रपटस्य नायिका सा एव खलनायिका नाम 'स्त्री' इति दिग्दर्शक: सूचयति । चित्रपटस्य संवादा: अधिकं गूढं निर्मान्ति । गीतानि अपि रम्याणि गेयानि च सन्ति । प्राय: सर्वेभ्य:/सर्वाभ्य: एष: चित्रपट: रोचते यत: तस्य अन्तपर्यन्तं गूढ: अनाकलनीय: वर्तते ।

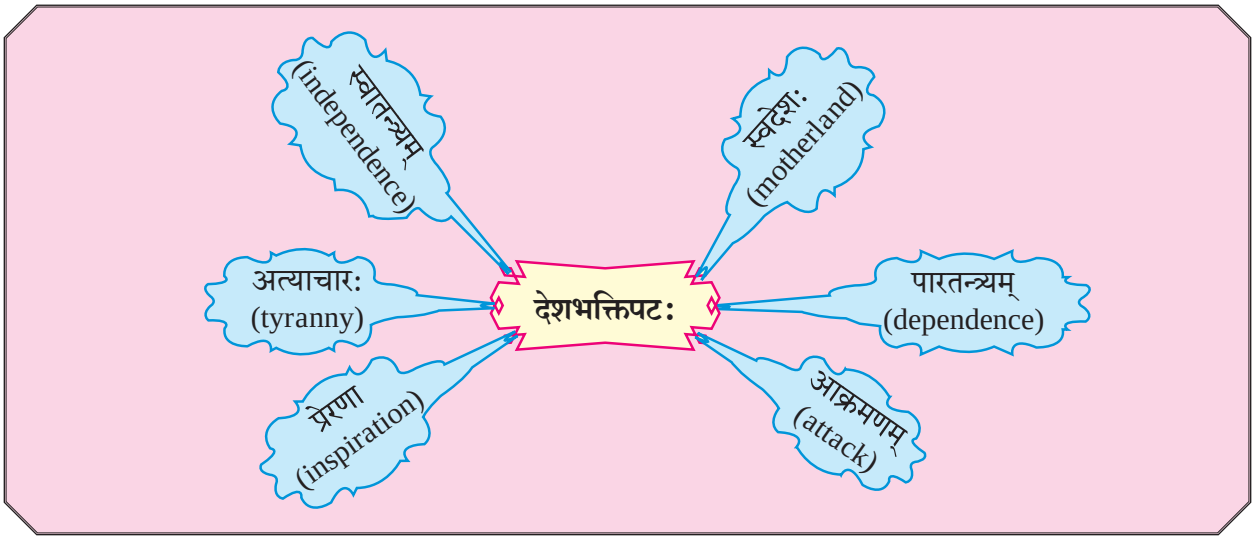

*** मञ्जूषात: उचितान् शब्दान् चित्वा चित्रपटवर्णनस्य रिक्तस्थानानि पूरयत ।**

देशभक्तिपट: ।

'उरी-द सर्जिकल स्ट्राईक' इति ..... दृष्ट: । विकी-कौशलमहोदय: एतस्मिन् चित्रपटे ..... भूमिकां नाटयति । यामी-गौतममहोदया नायिका च । एष: चित्रपट: ..... । प्रारम्भे भारतीयसेनाया: 'पठाणकोट:' इति सेनानिवेशे ..... आक्रमणं भवति । तस्मिन् नैके भारतीयसैनिका: ..... प्राप्नुवन्ति। तस्य आक्रमणस्य प्रतिक्रियारूपेण भारतीयसैनिका: एकां योजनां रचयन्ति । योजनाया: अनुसारं ..... भारतीयचमू: शत्रुनिवेशं प्रविश्य तेषां शिबिरम् उद्ध्वस्तं करोति । अस्माकं भारतस्य कोऽपि .....क्षतिग्रस्त: न भवति । अन्ते अस्माकं भारतस्य एव जय: भवति । एष: चित्रपट: सामान्यजनानां मनसि ..... कृते आदरं जनयति । सर्वेभ्य:/सर्वाभ्य: ..... प्रेरणां यच्छति च ।

(सत्यघटनाधारित:, सेनानायकस्य, देशभक्तिपट:, शत्रुसैनिकानाम्, योद्धा, वीरगतिं, प्रतिक्रियारूपेण, देशभक्ते:, मध्यरात्रौ, सेनाया:)

२. वृत्तान्तलेखनम्

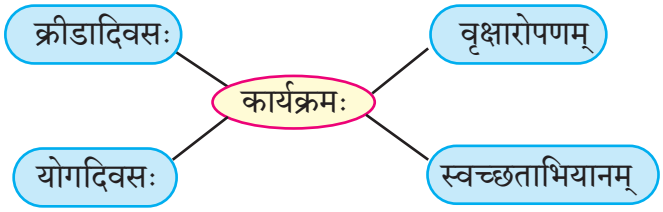

कार्यक्रमपत्रिका (वृक्षारोपणकार्यक्रमः)

निमन्त्रणम्

वृक्षो रक्षति रक्षितः ।

विश्वपर्यावरणदिननिमित्तेन

वनविभागः, महाराष्ट्रशासनम् तथा च निसर्गमित्रमण्डलं, जलग्रामः आयोजयति ।

आयुर्वेदिकवृक्षारोपणकार्यक्रमः ।

मुख्यातिथिः – डॉ. महेशः प्रभाकरन् । (मा. वनायुक्तः) **उद्घाटकः –** प्रा. एन. रामचन्द्रः (उद्यानविद्यावेत्ता)

स्थलम् – बोराखेडी ग्रामं, जलग्रामः जनपदः । **समयः –** प्रातः १०.०० वादने । दि. ५.६.२०१९

सर्वेषां सहर्षं स्वागतम् ।

संयोजकाः

सौ. तृप्ती सागर	**श्री. जाधव विजय**	**श्री. राजहंस**
९३××××××७५	९४××××××१०	९४××××××२७

मार्गदर्शक–प्रश्नाः ।

१) कः कार्यक्रमः ? २) किं निमित्तम् ? ३) कदा/कस्मिन् दिनाङ्के ?
४) कुत्र सम्पन्नः ? ५) प्रमुखातिथिः कः ? ६) कः आयोजकः ?
७) कार्यक्रमस्य समयः कः ? ८) संयोजकाः के ? ९) ध्येयवाक्यं किम् ?
१०) कार्यक्रमः केषां कृते ?

वृत्तान्तलेखनम् ।

वृक्षो रक्षति रक्षितः ।

विश्वपर्यावरणदिननिमित्तेन 'महाराष्ट्रशासनस्य वनविभागः' तथा 'निसर्गमित्रमण्डलं, जलग्रामः एताभ्यां सम्मिल्य 'बोराखेडीग्रामे 'आयुर्वेदिकवृक्षारोपणकार्यक्रमः' आयोजितः । जूनमासस्य पञ्चमे दिनाङ्के प्रातः दशवादने एषः कार्यक्रमः सम्पन्नः । मा. वनायुक्तः 'मा. डॉ. महेशः प्रभाकरन्' महोदयः मुख्यातिथिरूपेण तत्र उपस्थितः । उद्यानविद्यावेत्ता 'मा. प्रा. एन्. रामचन्द्रः' अस्य कार्यक्रमस्य उद्घाटनं कृतवान् ।

वृक्षारोपणं तु सर्वदा सर्वत्र एव भवति । परम् अयं विशिष्टः कार्यक्रमः यतोऽहि अत्र दुर्लभाणाम् आयुर्वेदिकवृक्षाणां रोपणं कृतं जनैः ।

सौ. तृप्ती सागरमहोदया, श्री. जाधव विजयमहोदयः तथा श्री. राजहंसमहोदयः एभिः एषः कार्यक्रमः सफलतां नीतः ।